

Problemy interpretacji zróżnicowania litologiczno-miąszościowego profilu saksonu i paleoreliefu z przełomu czerwonego spagowca i cechsztynu NE przedpola paleowyniesienia wolsztyńskiego

Andrzej Tomaszewski*

Podstawą analizy osadów czerwonego spagowca są zasady podziału profilu tych utworów oraz korelacja wydzielonych kompleksów litologiczno-genetycznych i cykli sedymentacyjno-klimatycznych w obrębie utworów saksonu. Na północno-wschodnim przedpolu paleowyniesienia wolsztyńskiego autor wydziela dwa cykle złożone z odcinków: fluwialnego u podstawy i eolicznego w górnej części cyklu i miejscami prawdopodobnie niepełny trzeci cykl pozbawiony dolnego ogniwa. Dopuszcza się możliwość istnienia większej liczby cykli w centralnej, podlegającej najsilniejszej subsydencji części basenu czerwonego spagowca (Pomorze, Kujawy). W wielu rejonach nie wszystkie ogniwa cykli są reprezentowane, częściej profile saksonu są pozbawione fluwialnego członu jednego lub obu cykli. Zastosowany podział próbowano dowiązać do proponowanego przez P.H. Karnkowskiego formalnego podziału stratygraficznego czerwonego spagowca Polski.

Dla poszukiwań naftowych bardzo istotne znaczenie mają próby rekonstrukcji paleorezby z przełomu czerwonego spagowca i cechsztynu na podstawie materiałów sejsmicznych. Celem takiej rekonstrukcji jest skonstruowanie map strukturalnych stropu czerwonego spagowca. Aby poprawnie wykonać taką mapę jest potrzebna wnikliwa interpretacja paleostrukturalno-paleomorfolologiczna z wykorzystaniem metod komputerowych i specjalistycznego oprogramowania. Wiąże się z tym jednak pewne niebezpie-

czeństwo wynikające z bezkrytycznego wykorzystywania gotowych map sejsmicznych, bez sprawdzenia ich poprawności geologicznej, przy użyciu większej liczby danych.

Na podstawie odtworzonych rysów paleoreliefu w wybranych rejonach analizowanego obszaru można przedstawić próby rekonstrukcji zróżnicowania miąszościowo-litologicznego ogniwa fluwialnego młodszego z wyróżnionych cykli sedymentacyjno-klimatycznych oraz mapę stref predysponowanych do zwiększonej akumulacji (miąszości) utworów eolicznych młodszego cyklu w jednym z rejonów na podstawie relacji między przeważającymi kierunkami wiatrów, a kierunkami rozciągłości elementów paleomorfolologicznych.

Przy omawianiu powyższych zagadnień należy podkreślić trudności interpretacyjne, niejednoznaczności i subiektywizm, wynikające ze zróżnicowania jakości danych, z komplikacji budowy geologicznej poszczególnych rejonów oraz z przyjętych przez różnych autorów innych założeń metodycznych.

Pomimo różnorodnych ograniczeń można przytoczyć przykłady (schematy teoretyczne) możliwości powstawania pułapek złożowych przyuskokowych, związanych ze stromą krawędzią morfolologiczną, a także pułapek śródsaksońskich w obrębie okresowej doliny rzecznej i stożka fluwialnego, przy założeniu, przynajmniej lokalnego braku przepuszczalności utworów rzecznych. Takie osady mogą ekranować od góry wysokoprzepuszczalne osady eoliczne.